

Datum
2026-04-20

Öppet brev till Domstolsverket och justitieminister Gunnar Strömmer

Långa domstolsprocesser vid upphandling drabbar samhällsviktig verksamhet

De långa handläggningstiderna när det kommer till överprövningar av upphandling ställer till stora problem för oss som ska utföra tjänster som är grundläggande för att samhället ska fungera. Är det verkligen statens intention att en samhällsviktig offentlig upphandling kan fastna i en rättslig prövning i närmare fyra år?

Trots att det finns lagkrav som säger att upphandlingsmål ska avgöras skyndsamt, 20 kap 5a§ LOU, Lag (2022:778), har vi i Värmland varit i rättsprocess gällande trafikavtal för servicetrafik i 3 år och 9 månader. Nästan lika lång tid som avtalsperioden vi försökt upphandla.

Sedan juli 2022 har varje tilldelningsbeslut och varje domstolsbeslut som rört vår upphandling av servicetrafik överprövats av anbudsgivare. I Förvaltningsrätten i Karlstad har handläggningstiderna varit 13, 12 och 7 månader i upphandlingens tre omgångar. Strax innan påsk kom det sista beslutet. Kammarrätten meddelade då om att inte ge prövningstillstånd av den senaste överprövningen. Vi kan först nu teckna de sista avtalen för den trafik som egentligen skulle börja rulla i september 2023.

Rätten att överpröva är en central del av ett rättssäkert upphandlingssystem, men för att det ska fungera krävs att systemet också hanterar ärendena som kommer in i en skyndsam takt. När handläggningstiderna blir så långa att de påverkar en grundläggande samhällsfunktion behöver vi som ansvarar för den lyfta konsekvenserna.

Servicetrafiken är en samhällsviktig verksamhet som inte kan pausas. Den är en grundläggande del av välfärden och en viktig del av människors liv. Varje vardag gör värmlänningarna 1 400 resor inom Region Värmlands servicetrafik, till vård, behandlingar och aktiviteter som skapar trygghet, delaktighet och livskvalitet. Det kan inte pausas i väntan på att långdragna domstolsprocesser ska lösa sig.

Vi beräknar att de utdragna processerna har inneburit 26 miljoner kronor i ökade kostnader jämfört med om våra nya avtal kunnat börja gälla i tid. Dessutom skapar osäkerheten problem både för den kvalitet vi vill erbjuda och för trafikföretagens möjligheter att planera fordon, personal och investeringar.

I sina domar har samtliga rättsinstanser i allt väsentligt gett Region Värmland rätt. Ingen kritik har riktats mot förfrågningsunderlaget eller de grundläggande principerna. Endast två tilldelningsbeslut har behövt justeras.

Det här är i grunden ett underbetyg till själva upphandlingssystemet. Vi vill kunna genomföra upphandlingar för värmlänningarna på ett rättssäkert sätt, där det finns möjlighet till prövning utan att processerna drar ut på tiden i årtal.

För att det ska bli verklighet krävs konkreta åtgärder. Handläggningstiderna behöver kortas, processerna effektiviseras och domstolarna få tillräckliga resurser för att kunna hantera överprövningar skyndsamt som lagen kräver. Valfärdens tjänster måste fungera i praktiken och då måste även upphandlingssystemet göra det.

Regionen står nu inför en av de mest omfattande upphandlingarna någonsin, all busstrafik i Värmland. Vi känner stor oro för om Förvaltningsrätten i Karlstad har förutsättningar att hantera stora och komplexa upphandlingar inom tidsramar som fungerar i verkligheten.

Erfarenheterna från servicetrafiken säger tyvärr att så inte är fallet, och det väcker flera avgörande frågor: Hur ska vi kunna genomföra upphandlingar som fungerar, både för oss som region och för näringslivet, när domstolsprocesser kan ta flera år?

Om vi behöver räkna med så långa handläggningstider innebär det i praktiken att nästa upphandlingsperiod för servicetrafiken redan borde vara tilldelad. Det skulle i sin tur innebära att vi tvingas driva två parallella upphandlingar samtidigt, löpande. Är det verkligen ett rimligt system?

Vi behöver svar. Och vi, inte bara Region Värmland utan alla organisationer i Sverige som upphandlar samhällsviktiga välfärdstjänster, måste kunna känna trygghet i att lagen om offentlig upphandling ger oss förutsättningar att leverera på ett stabilt och förutsägbart sätt.

Elisabeth Björk (V), regionråd och ordförande i kollektivtrafiknämnden,
Region Värmland

Sara Gunnarsson (L), regionråd och vice ordförande i kollektivtrafiknämnden,
Region Värmland